

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W GDAŃSKU**

RGD.61-23/07/MLM

Gdańsk, dnia 18 października 2007r.

DECYZJA NR RGD. 31/2007

Na podstawie art. 27 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 oraz art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianą) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134, poz. 939), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu, przeciwko przedsiębiorcy Samodzielne Koło Terenowe nr 191 Społecznego Towarzystwa Oświatowego z siedzibą w Gdańsku **UZNAJE SIĘ ZA PRAKTYKĘ NARUSZAJĄCĄ ZBIOROWE INTERESY KONSUMENTÓW**, wskazaną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy, bezprawne, godzące w interesy konsumentów działania przedsiębiorcy polegające na stosowaniu we wzorcu umownym:

- **„Regulamin III Społecznej Szkoły Podstawowej..”** postanowienia, o treści:
„Opóźnienie we wnoszeniu w/w opłat powoduje konieczność zapłaty kary w wysokości 10% do każdego 10-dnia miesiąca, a po 10-tym dniu miesiąca 1% za każdy dzień zwłoki”,

uznanego za niedozwolone i wpisanego do „Rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone” i **stwierdza się zaniechanie jej stosowania.**

UZASADNIENIE

W 2007r. Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku przeprowadziła postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy przy zawieraniu umów o świadczenie usług edukacyjnych, w niepublicznych szkołach podstawowych w Trójmieście, nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W ramach tego postępowania uzyskano wzorce umowne, stosowane m.in. przez Samodzielne Koło Terenowe nr 191 Społecznego Towarzystwa Oświatowego z siedzibą w Gdańsku (zwane dalej SKT).

Wyniki dokonanej analizy wskazały, że treść jednego z warunków zawartych w wzorcu umownym pn. „Regulamin III Społecznej Szkoły Podstawowej..” zbieżna jest z brzmieniem

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30

TEL./FAX (058 PREFIKS) 346-29-32, 346-29-33, 301-50-21

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

postanowienia wzorca umownego uznanego przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej zwany SOKiK) za niedozwolone i wpisanego do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone” (zwanego dalej Rejestrem).

Mając na uwadze te ustalenia, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany również Prezesem Urzędu lub organem antymonopolowym) postanowił o wszczęciu, z dniem 18 lipca 2007r., postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu przez SKT we wzorcu umownym, tj.:

- **„Regulaminie III Społecznej szkoły Podstawowej...”** - zapisu zawartego w § 8 wzorca o treści: *„Opóźnienie we wnoszeniu w/w opłat powoduje konieczność zapłaty kary w wysokości 10% do każdego 10-go dnia miesiąca, a po 10-tym dniu miesiąca 1% za każdy dzień zwłoki”*, który może zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 6 marca 2006r. w sprawie o sygn. akt AmC XVII 21/05, w dniu 3 stycznia 2007r. pod nr 970, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianą) zwanej dalej ustawą antymonopolową.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania SKT, pismem z dnia 8 sierpnia 2007r., wyjaśniło, m.in., że w dniu 3 lipca 2007r. Zarząd Samodzielnego Koła Terenowego Nr 191 STO w Gdańsku podjął uchwałę nr 21/2007 i zatwierdził w pkt. 1 Statut i Regulamin III Społecznej Szkoły Podstawowej STO w Gdańsku ul. Waryńskiego 36. Nowy Regulamin, zgodnie z brzmieniem § 23 tego wzorca, wszedł w życie z dniem 03 lipca 2007r. i nie zawiera ww. postanowienia, uznanego za niedozwolone.

ORGAN ANTYMONOPOLOWY USTALIŁ I ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE:

Samodzielnie Koło Terenowe Nr 191 Społecznego Towarzystwa Oświatowego zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: 0000089489. SKT prowadzi III Społeczną Szkołę Podstawową Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Gdańsku, wpisaną do ewidencji szkół niepublicznych, prowadzonej przez Gminę Miasta Gdańska, pod nr 43/92.

Zgodnie z brzmieniem art. 4 ust. 1 a ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianą) przez przedsiębiorcę rozumie się *„osobę fizyczną, osobę prawną a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej”*.

SKT w ramach działalności dydaktyczno-wychowawczej świadczy usługi edukacyjne, które są usługami o charakterze użyteczności publicznej.

Przedstawione okoliczności jednoznacznie wskazują, że SKT jest przedsiębiorcą w rozumieniu ww. przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i może być stroną postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie (...) stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Z kolei, zgodnie z treścią pkt 1 tego przepisu, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności *„stosowanie postanowień wzorców umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479 [45] ustawy z dnia 17 listopada 1964r. -Kodeksu postępowania*

cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.)". Tak więc, zachowanie przedsiębiorcy w kontaktach z konsumentami stanowi przejaw praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jeśli działaniu temu można przypisać następujące atrybuty:

- ✓ ujawnia się w obrocie konsumenckim,
- ✓ jest bezprawne,
- ✓ godzi w interes konsumentów, który nie jest sumą indywidualnych interesów konsumentów.

Stosownie do przepisu art. 4 pkt 11 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o konsumencie, należy przez to rozumieć „konsumenta w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.)”. Zgodnie z przepisem art. 22¹ K.c. „za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową”. Nie budzi więc wątpliwości, że rodzice/opiekunowie dzieci, korzystający z usług edukacyjnych świadczonych przez przedsiębiorcę, są konsumentami.

W przedmiotowej sprawie postawiono przedsiębiorcy zarzut podejmowania działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Źródłem tego rodzaju praktyk nie jest zazwyczaj siła ekonomiczna, czy władza rynkowa profesjonalisty, ale jego przewaga nad nieprofesjonalnymi uczestnikami obrotu (konsumentami).

Nie ulega wątpliwości, że zakwestionowane przez organ antymonopolowy działania przedsiębiorcy obowiązywały w obrocie konsumenckim, na etapie wykonania świadczonych, przez profesjonalistę, usług kształcenia, na rzecz zleceńodawców (konsumentów).

Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, czy dobrymi obyczajami, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania niezgodne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. „Sprzeczne z prawem” są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Dla ustalenia bezprawności działania przedsiębiorcy wystarczy ustalenie, że jego określone zachowanie koliduje z przepisami prawa (*por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz pod redakcją Janusza Szwejki, Urząd Antymonopolowy, Warszawa 1994, s.38-39*).

O ile, generalnie, przepis art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wskazuje na przykładowy katalog działań bezprawnych, które mogą przybierać różne formy i postaci (reklama wprowadzająca w błąd, czyny nieuczciwej konkurencji itd.), o tyle w jednym przypadku norma ta wprost uznaje za bezprawne określony typ zachowań przedsiębiorcy, jakim jest stosowanie postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone i wpisanych do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone” (zwanego dalej Rejestrem). Dla bytu tej praktyki niezbędnym jest łączne wystąpienie następujących przesłanek:

- ✓ przedsiębiorca musi stosować wzorzec umowy,
- ✓ określone postanowienia wzorca umowy muszą zostać uznane, wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za niedozwolone,

- ✓ postanowienia niedozwolone muszą zostać wpisane do właściwego rejestru, przez organ do tego uprawniony.

Stosowane przez SKT wzorce umowne (w tym Regulamin), w oparciu o treść których następuje świadczenie usług edukacyjnych, zawierające zbiór opracowanych (gotowych) i obowiązujących przepisów (klauzul), opracowanych przez przedsiębiorcę bez współudziału, czy woli jego kontrahentów, należy uznać za wzorce umowne. Wzorzec taki definiowany jest w literaturze przedmiotu jako doktrynalne określenie wszelkich jednostronnie przygotowanych z góry, przed zawarciem umowy, gotowych klauzul, w postaci warunków umów, ich wzorów, regulaminów itp¹.

Zgodnie z art. 479³⁶ K.p.c., sprawy o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone należą do wyłącznej właściwości Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Uznanie przez Sąd rażącego naruszenia interesów konsumentów poprzez stosowanie danej (konkretnej) klauzuli umownej skutkuje wpisaniem takiego postanowienia do Rejestru. Organem wyznaczonym do prowadzenia Rejestru i dokonywania w nim wpisów klauzul abuzywnych jest, zgodnie z art. 479⁴⁵ K.p.c., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Mając na uwadze treść art. 479⁴³ K.p.c. oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r., sygn. III SZP 3/2006, zgodnie z którą „*Zakaz stosowania postanowienie wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych obejmuje wszystkie firmy stosujące wzorce umowne w obrocie z konsumentami, a nie tylko te których dotyczył wyrok będący podstawą wpisu do rejestru*”, uznać należy, że zakazane są także i postanowienia umowne, stosowane lub obowiązujące u innych przedsiębiorców, jeżeli tylko ich treść wskazuje na identyczny zamiar, czy skutek prawny, co klauzul wpisanych do Rejestru.

Warunkiem koniecznym i wystarczającym dla uznania danego zachowania przedsiębiorcy za bezprawne i godzące w interesy konsumentów nie jest więc, aby zachowana była literalna identyczność obu porównywanych postanowień.

W dniu 6 marca 2006r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów rozpatrując sprawę z powództwa Prezesa Urzędu, sygn. akt AmC 21/05, uznał za niedozwolone, postanowienie zawarte we wzorcu umownym, stosowanym przez Krajową Fundację Oświatową z/s w Warszawie. W dniu 3 stycznia 2007r. postanowienie to zostało wpisane do Rejestru pod pozycją 970.

Porównanie treści klauzuli umieszczonej w Rejestrze z postanowieniem zawartym we wzorcu umownym SKT zawiera tablica 1.

Tablica 1

POSTANOWIENIE UMIESZCZONE W REJESTRZE POSTANOWIENI NIEDOZWOLONNYCH		POSTANOWIENIE UMIESZCZONE WE WZORCU SKT	
POZYCJA W REJESTRZE	TREŚĆ POSTANOWIENIA	TREŚĆ POSTANOWIENIA	PRZEPIS WZORCA
970	(...) W przypadku zwłoki w zapłacie II raty naliczane będą odsetki w wysokości 1% za każdy dzień zwłoki.	Opóźnienie we wnoszeniu w/w opłat powoduje konieczność zapłaty kary w wysokości 10% do każdego 10-dnia miesiąca, a po 10-tym dniu miesiąca 1% za każdy dzień zwłoki.	§ 8 REGULAMINU

¹ E. Łętowska, Ochrona niektórych praw konsumentów. Komentarz, 3. Wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 75.

Wyniki analizy porównawczej postanowienia zawartego we wzorcu stosowanym przez przedsiębiorcę z klauzulą umieszczoną w Rejestrze pozwalają na stwierdzenie, że - pomimo braku identyczności literalnej – stosowanie jego wywołuje tożsame skutki, bowiem w przypadku obu cytowanych wyżej postanowień określono umownie, w identycznej wysokości, kary za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 27 kwietnia 2005r., sygn. akt XVII AmC 103/04 nie kwestionował prawa wynikającego z art. 481 § 1 kc, zgodnie z którym, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, jednak w uzasadnieniu tego wyroku SOKiK uznał również, że wysokość umownych odsetek - 0,35% dziennie - w zestawieniu z wysokością odsetek ustawowych (odsetki ustawowe wynoszą aktualnie 11,5% rocznie tj. 0,03% dziennie) „*jest zbyt wygórowana i stanowi przez to zbyt duże, nieusprawiedliwione okolicznościami obciążenie dla konsumenta*”.

W przypadku SKT kara za miesięczne opóźnienie wyniesie 30%, będzie więc znacznie wyższa niż odsetki ustawowe, które miesięcznie wynoszą ok. 0,9%.

Posługiwanie się postanowieniami umieszczonymi w Rejestrze stanowi wprowadzenie do umowy elementu zakazanego prawnie, a tym samym działania przedsiębiorcy, w tym zakresie, mają charakter bezprawny, niedozwolony z mocy prawa.

Z naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów mamy do czynienia, gdy działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni interesy ogółu konsumentów, większej ich grupy, czyli chroni interesy nieograniczonej liczby podmiotów, których nie da się zidentyfikować.

Ponieważ oferta handlowa skarżonego przedsiębiorcy kierowana jest do bliżej nieokreślonej liczby jego kontrahentów, najczęściej konsumentów indywidualnych (opiekunów zarówno obecnych, jak i przyszłych uczniów), nie ulega wątpliwości, że w rozpatrywanej sprawie mamy do czynienia nie z indywidualnym interesem jednostki, ale ze zbiorowym interesem konsumentów.

W tym stanie rzeczy należy uznać, że wszystkie, wymienione wyżej, ustawowe przesłanki art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie [...] zostały udowodnione. Skarżony przedsiębiorca stosował wzorzec umowny, treść którego zawierała postanowienie uznane za bezprawne i wpisane do Rejestru klauzul niedozwolonych, przez co naruszył bezpieczeństwo ekonomiczne swoich klientów, konsumentów.

Zgodnie z art. 27 ustawy antymonopolowej nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał jej stosowania. W takim przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

W takcie prowadzonego postępowania przedsiębiorca wykazał i udowodnił, że zaniechał stosowania zarzucanej praktyki i odstąpił od stosowania we wzorcu umownym kwestionowanego postanowienia. SKT zrezygnowało z umieszczenia zapisu o niedozwolonej treści w nowym Regulaminie, obowiązującym od dnia 3 lipca 2007r.

Biorąc pod uwagę wymienione okoliczności orzeczono, jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie [...], w związku z art. 479²⁸ § 2 K.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Otrzymuje:

Samodzielne Koło Terenowe
Nr 191 STO
ul. Waryńskiego 36
80-433 GDAŃSK